

Norvegijos švietimo ir mokslo direktoratas

Moksleivių psichosocialinė aplinka mokykloje

Skirta tėvams

Šioje brošiūroje apžvelgiami reikalavimai, taikomi moksleivių psichosocialinei aplinkai mokykloje. Patarsime jums, kaip palaikyti ryšį su mokykla ir ką daryti, jei esate kuo nors nepatenkintas.

**„Visi pagrindinių (nor. „grunnskolen“) ir profesinių mokyklų bei gimnazijų (norv. „videregående“) moksleiviai turi teisę į gerą fizinę ir psichosocialinę mokymosi aplinką, užtikrinančią gerą jų sveikatą, savijautą ir mokymąsi.“
Ištrauka iš Norvegijos švietimo ir mokslo įstatymo, 9a-1 skyrius.**

Gera psichosocialinė mokyklos aplinka

Mokyklos psichosocialinė aplinka priklauso nuo to, kaip darbuotojai ir moksleiviai elgiasi vieni su kitais ir kaip jie jaučiasi mokykloje. Šioje brošiūroje psichosocialinė aplinka siejama su žmogiškais tarpusavio santykiais, socialine aplinka ir moksleivių bei personalo savijauta šioje aplinkoje. Psichosocialinės aplinkos sąvoka apima ir mokinių savijautą mokymosi situacijose.

Visi moksleiviai turi teisę į gerą psichosocialinę aplinką. Tai reiškia, kad mokyklos aplinka turi būti grindžiama rūpinimusi moksleivių sveikata, savijauta ir mokymusi. Be to, mokiniai negali būti užgauliojami nei savo bendraklasių, nei mokytojų. Užgaulių žodžių ir fizinių veiksmų pavyzdžiai gali būti patyčios, smurtas, rasinė diskriminacija, atskirtis arba asmens išvaizdos ar negalios komentarai.

Moksleivio savijauta rodo, ar psichosocialinė aplinka pakankamai gera

Svarbiausia, kaip moksleivis jaučiasi psichosocialinėje aplinkoje. Jei psichosocialinė aplinka nesirūpina mokinio sveikata, gera savijauta ir mokymu, galima sakyti, kad ji nėra gera. Mokyklos direktorius, mokytojai ar bendraklasiai negali nuvertinti mokinio savijautos. Pavyzdžiui, direktorius negali teigti, kad mokykloje patyčių atvejų apskritai yra labai nedaug. Jei mokinys patiria ką nors nemalonaus ar įžeidžiančio, mokykla turi tinkamai į tai reaguoti.

Mokykla privalo pasirūpinti gera moksleivio mokymosi aplinka. Kaip?

Savivaldybės, kurioms priklauso pagrindinės mokyklos, arba fiulkių savivaldybės, kurioms priklauso gimnazijos ir profesinės mokyklos, pirmiausia yra atsakingos už tai, kad mokyklose būtų įgyvendinti Norvegijos švietimo ir mokslo įstatymo nuostatai.

Rūpindamasi moksleivių sveikata, tinkama aplinka ir saugumu, mokykla turi dirbti aktyviai, nepertraukiamai ir sistemiškai. Ji privalo parengti rašytinius planus, susijusius su mokymosi aplinka. Planai turi atskleisti, kaip mokykla dirba, kad apsaugotų nuo netinkamo elgesio, išsiaiškintų jį ir užkirstų jam kelią. Pavyzdžiui, psichosocialinės aplinkos apžvalga turėtų apimti moksleivių vertinimą smurto, patyčių aspektu, taip pat įvertinti, ar mokinys nėra atstumtas savo bendramokslių ir mokytojų.

Kaip mokykla elgiasi tam tikrais atvejais?

Mokykla yra atsakinga už gerą moksleivių mokymosi aplinką, užtikrinančią gerą sveikatą, savijautą ir mokymąsi. Ko jūs, moksleivio tėvai, galite tikėtis iš mokyklos darbuotojų ir administracijos?

Mokykla rūpinasi, kad kiekvienas mokinys jaustųsi gerai

Mokykla privalo pasirūpinti, kad būtų užtikrinta kiekvieno moksleivio teisė į gerą psichosocialinę aplinką, kurioje rūpinamasi moksleivių sveikata, savijauta ir mokymusi. Mokyklos darbuotojai privalo būti ypač atidūs, jeigu įtaria ar žino, kad moksleivis buvo ar yra įžeidinėjamas žodžiu arba veiksmais. Jie turi išnagrinėti kiekvieną atvejį, pranešti apie jį direktoriui ir, jei būtina, nedelsiant imtis priemonių.

Mokykla imasi priemonių, jei kas nutinka

Visi mokyklos darbuotojai privalo imtis veiksmų, jei turi žinių ar įtaria, kad psichosocialinė mokyklos aplinka neužtikrina moksleivių sveikatos, geros savijautos ir mokymosi.

„Darbuotojas turi žinių“ reiškia, kad mokytojas iš moksleivių, mokytojų ar kitų asmenų mokykloje sužinojo apie tai, kad moksleivis yra pažeidžiamas. Taip pat gali būti, kad darbuotojas pats pastebėjo ką nors negerą arba jam apie tai papasakojo kiti. Pavyzdžiui, administracijos darbuotojas pastebėjo, kad mokinys yra mušamas ar erzinamas, arba mokytojas išgirdo, kaip mokinys neigiamai kalba apie kito mokinio išvaizdą, drabužius, tikėjimą, seksualinę orientaciją arba tarmę/kalbėseną. Darbuotojui apie tokius įvykius gali pasipasakoti ir pats nukentėjęs mokinys arba kiti moksleiviai.

Ką reiškia „įtaria“? Tai darbuotojo nuojauta ar spėjimas, kad moksleivis gali būti įžeidinėjamas žodžiais ar veiksmais. Pavyzdžiui, darbuotojas gali įtarti, kad moksleivis buvo erzinamas ar atstumtas draugų. Jei darbuotojas nujaučia, kad vyksta kažkas negerą, jis turi tai išsiaiškinti.

Mokykla išsiaiškina, kas vyksta

Kiekvieno mokyklos darbuotojo pareiga išsiaiškinti, ar mokinys buvo įžeistas žodžiais ar veiksmais, taip pat išsiaiškinti, kas iš tikro įvyko. Svarbu, kad dėl įvykio būtų aiškinamasi kiek įmanoma greičiau. Darbuotojai neturi laukti, kol dar kas nors įvyks, bet privalo imtis priemonių nedelsdamas.

Darbuotojai įsikiša, jei yra būtina

Darbuotojai privalo įsikišti, jei tai būtina ir galima. Pavyzdžiui, mokyklos darbuotojai privalo nutraukti nemalonus įvykius kiek įmanoma greičiau, kad mokinys kuo mažiau nukentėtų, kad jo patirtos nuoskaudos būtų kuo mažesnės.

Darbuotojai informuoja direktorių

Tuo atveju, jei išsiaiškinę įvykį darbuotojai mano, kad mokykla privalo stebėti tolesnius įvykius, jie privalo apie tai informuoti direktorių arba mokyklos administraciją. Mokykla yra nustačiusi taisykles, kada ir kaip darbuotojas turi informuoti direktorių.

Ką daro direktorius?

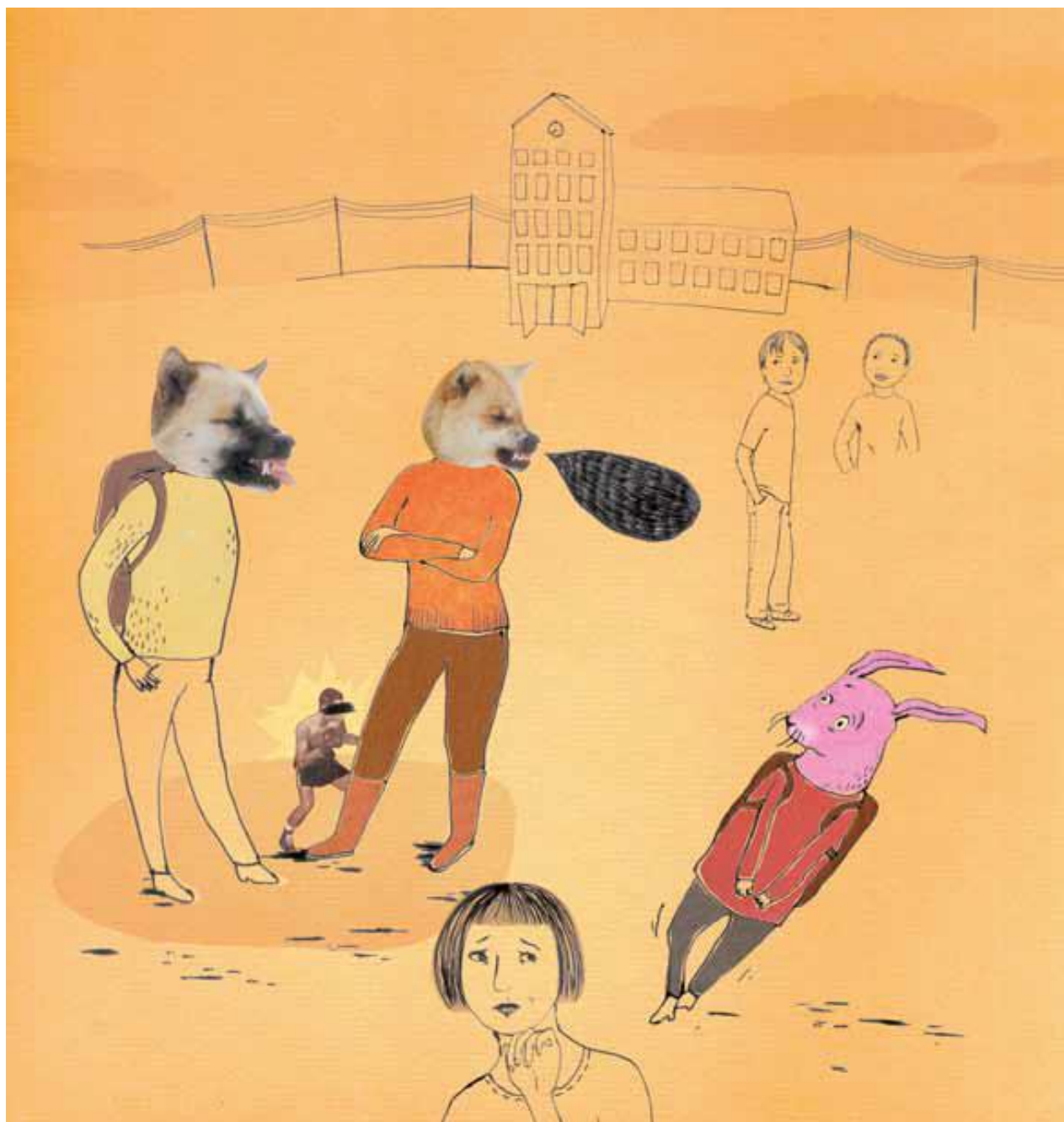
Direktorius nusprendžia, kokių veiksmų mokykla turi imtis, kad mokinio psichosocialinė aplinka nekenktų jo sveikatai, savijautai ir mokymuisi. Direktoriaus pareiga – pasirūpinti, kad visi atvejai, apie kuriuos jam pranešta, būtų stebimi toliau. Direktorius skiria reikiamą dėmesį darbuotojui, pranešusiam apie įvykį. Jei būtina, direktorius privalo aiškintis įvykį toliau. Už direktoriaus nurodytų priemonių pagerinti situaciją įgyvendinimą yra atsakinga mokyklos administracija. Be to, direktorius informuoja jus, tėvus, apie tai, kas buvo padaryta.

Jei tėvai prašo imtis priemonių, direktorius priima sprendimą

Direktorius privalo išnagrinėti jūsų, o tam tikrais taisyklių numatytais atvejais – ir mokinių prašymą. Jei prašote imtis priemonių, susijusių su mokinio psichosocialine aplinka, direktorius priima individualų sprendimą ir raštu nurodo, kokių priemonių bus imtasi pagerinti situaciją.

Mokykla atsižvelgia į jūsų patarimus

Mokinio tėvai kartu su mokiniais turi teisę išsakyti savo nuomonę! Todėl mokykla turėtų įtraukti jus į darbą, susijusį su mokymosi aplinka. Jūs galite prisidėti ir patarti mokyklai būdami tėvų komiteto (norv. „foreldrerådet“), mokyklos tėvų tarybos (norv. „foreldrerådet arbeidsutvalg, FAU“) ir mokyklos komiteto (norv. „skolemiljøutvalg, SMU“) nariai.

Ko galite imtis, jei esate nepatenkinti mokinio mokymosi aplinka?

Turite teisę prašyti imtis priemonių

Mokykla išklausys jus, jei manote, kad mokiniai mokykloje turėtų jaustis geriau! Jei manote, kad vienas ar keli mokiniai yra erzunami, iš jų tyčiojamas ar jie patiria kitokio pobūdžio įžeidimų, galite paprašyti mokyklos imtis tam tikrų veiksmų. Jei tai jūsų vaikas, galite paprašyti, kad būtų imtasi priemonių pagerinti jo psichosocialinę mokymosi aplinką.

Švietimo ir mokslo įstatyme parašyta, kad jei kas nors yra įžeidinėjamas žodžiu ar veiksmais ir mokinyš arba jūs, mokinio tėvai, prašote, kad būtų imtasi priemonių, mokykla turi išnagrinėti įvykį. Svarbiausia yra mokinio savijauta mokykloje.

Ar prieš prašydami imtis priemonių turėtumėte žinoti, ką privalo daryti mokykla?

Ne. Mokykla yra atsakinga už tai, kad būtų imtasi veiksmų, bet kartais tėvams pravartu jai patarti, kokių priemonių ji turėtų imtis. Jūs, tėvai, nesate įpareigoti pasiūlyti geriausią sprendimą, bet galite prašyti imtis tokių priemonių, kurios, jūsų nuomone, būtų veiksmingos. Taip pat galite paprašyti mokyklos iškart imtis tokių priemonių, kurios, mokyklos nuomone, yra tinkamos. Be to, galite paklausti mokyklos, kas padaryta problemai išspręsti. Žinoma, jei norite pasiūlyti mokyklai kitokių priemonių, galite prašyti, kad mokykla išklausytų jūsų pasiūlymus.

Kaip prašyti imtis priemonių?

Galite prašyti raštu ir žodžiu, bet mes patariame kreiptis raštu, nes po tam tikro laiko galėsite parodyti, ko prašėte. Galite siųsti prašymą el. paštu, paprastu paštu ar dar kitu būdu. Jei nesate tikras, kaip išdėstyti prašymą, galite parsisiųsti šabloną iš www.udir.no/elevenes-skolemiljo.

Galite kreiptis į mokyklą asmeniškai arba kartu su kitais. Pavyzdžiui, prašyti imtis priemonių galite kartu su vaiku arba su kitais tėvais. Tėvų komitetas, mokyklos tėvų taryba ir mokyklos komitetas taip pat gali prašyti, kad mokykla imtųsi priemonių tais atvejais, kai problemos susijusios su didesniu moksleivių skaičiumi.

Kaip mokykla nagrinėja jūsų prašymą?

Jei kreipiatės į mokyklą ir prašote imtis priemonių, mokykla pradeda nagrinėti jūsų prašymą kiek įmanoma greičiau. Nagrinėdama prašymą mokykla remiasi Administravimo įstatymu, kuris, be kita ko, teigia, kad mokykla privalo išnagrinėti atvejį kiek įmanoma nuodugniau. Po to ji priima individualų sprendimą, kuriame nurodyta, kokių priemonių bus imamasi.

Jeigu jūsų atvejis atskleidžia kieno nors asmeninę informaciją, jis nebus viešinamas. Tai reiškia, jog mokykla papasakos apie atvejį tik tiems asmenims, kurie turi apie jį žinoti, kad būtų priimtas geriausias problemos sprendimas. Mokykla gali prašyti pedagogų ir psichologų (norv. „PP-tjenesten“) arba kitų specialistų pagalbos, kad būtų rastos tinkamiausios priemonės.

Kas yra individualus sprendimas?

Mokyklos priimtas individualus sprendimas – tai sprendimas, susijęs su vieno ar kelių asmenų teisėmis arba pareigomis. Tais atvejais, kai prašote, kad būtų kas nors daroma su psichosocialine aplinka, mokykla priima individualų sprendimą. Individualus sprendimas nurodo tolesnius veiksmus numatytu atveju ir tų veiksmų pagrindimą. Sprendimas dažniausiai yra rašytinis. Be to, jame privalo būti informacija apie tai, kad iki nurodytos datos tą sprendimą galite skųsti.

Ko galite imtis, jei esate nepatenkinti priemonėmis?

Turite teisę skųstis

Jūs, vaiko tėvai, galite skųstis, jei:

- esate nepatenkinti priemonėmis arba individualiu sprendimu;
- mokykla neįgyvendina priemonių, numatytų individualiu sprendimu;
- mokykla nepriima individualaus sprendimo, nors jūs to ir prašėte;
- mokykla nepriima individualaus sprendimo per protingą laiką;
- mokykla rimtai nežiūri į jūsų prašymą;
- atvejo nagrinėjimas užtrunka per ilgai/vilkinamas;
- yra kitų atvejo nagrinėjimo klaidų.

Kada negalite skųstis?

Negalite skųstis, jei esate nepatenkintas mokymo programa, mokomųjų dalykų lygiu, mokymo kokybe ar mokymo struktūra mokykloje.

Kaip išdėstyti skundą?

Rašant skundą reikia laikytis tam tikrų reikalavimų, todėl juos reikėtų žinoti. Mokyklos pareiga – nurodyti gaires, o jūsų paprašyta ji turi net ir padėti suformuluoti skundą.

- Skundas turi būti rašytinis ir jūsų pasirašytas.
- Būtų gerai, jei skunde trumpai aprašytumėte mokyklos priimtą individualų sprendimą.
- Taip pat būtų pravartu paminėti, kodėl esate nepatenkintas mokyklos sprendime nurodytomis priemonėmis.
- Be to, derėtų paminėti, kokių priemonių imtis pageidautumėte jūs pats ir kodėl, jūsų nuomone, jos būtų veiksmingesnės.

Jei nelabai žinote, kaip rašyti skundą, parsiųskite šabloną iš www.udir.no/elevenes-skolemiljo

Kada galite skųstis?

Galite skųsti individualų sprendimą per tris savaites nuo jo priėmimo dienos, jei galimybė skųstis yra paminėta skundžiamame individualiame sprendime. Jei mokykla nepriėmė individualaus sprendimo per protingą laiką, taip pat turite teisę skųstis ir mokykla privalo jūsų skundą nagrinėti.

Kam reikia siųsti skundą?

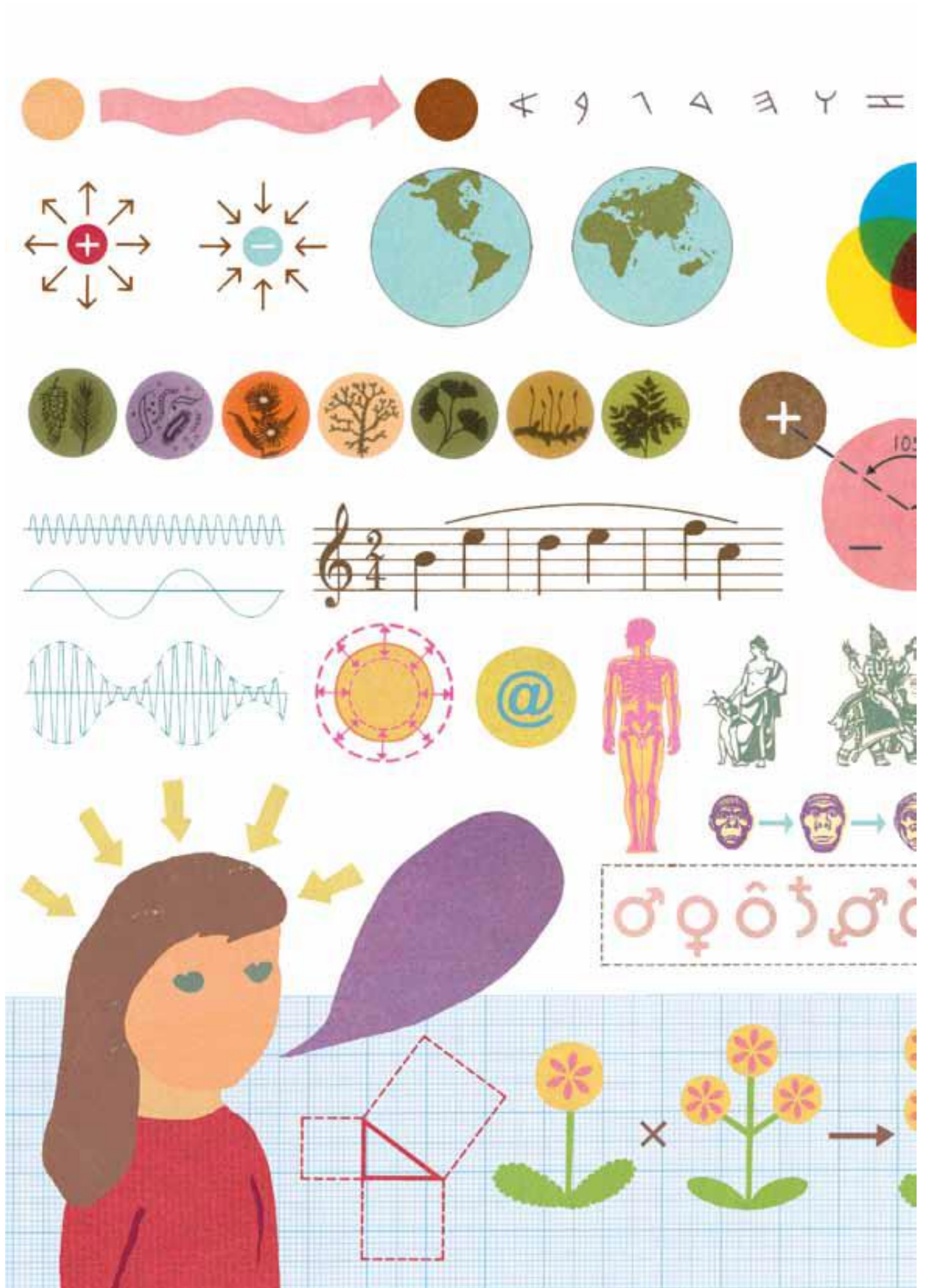
Skundą turite siųsti mokyklos direktoriui. Fiulkės valdytojas (norv. „fylkesmannen“) yra apeliacinė institucija, priimanti galutinį sprendimą. Pirmiausia skundą nagrinėja mokykla, o tik vėliau fiulkės valdytojas. Jei mokykla atsižvelgia į jūsų skundą ir pakeičia sprendimą, toliau jūsų skundas nenagrinėjamas. Tuo atveju, jei mokykla nepaiso jūsų siūlymų, ji pati persiunčia jūsų skundą fiulkės valdytojui.

Jei mokykla neatsižvelgia į jūsų skundą, apeliacinė institucija, kuri nagrinės jūsų skundą, yra fiulkės valdytojas. Fiulkės valdytojas įgaliotas nuspręsti, ar mokinio teisės atitinka Švietimo ir mokslo įstatymo 9-ąjį skyrį. Jei fiulkės valdytojas išsiaiškina, kad mokinio teisės buvo pažeistos, jis gali nurodyti mokyklai kuo skubiau imtis būtinų priemonių.

Kas yra fiulkės valdytojas?

Fiulkės valdytojas yra valstybės atstovas fiulkėje, atsakingas už parlamento (norv. „Stortinget“) bei vyriausybės sprendimų, tikslų ir programų vykdymą.

Fiulkės valdytojas atlieka administracinį darbą ir yra kontrolės bei priežiūros institucija, vykdanči kelių ministerijų užduotis. Būdamas apeliacinė institucija įvairių savivaldybių sprendimų, tarp jų ir dėl moksleivių psichosocialinės aplinkos mokykloje, atžvilgiu, fiulkės valdytojas prisideda prie žmogaus teisių apsaugos.

Kaip galite patarti mokyklai?

Tėvų komitetas ir mokyklos tėvų taryba

Tėvų komitetas (norv. „foreldrerådet“) ir mokyklos tėvų taryba (norv. „foreldrerådets arbeidsutvalg, FAU“) skatina tėvų ir mokyklos bendradarbiavimą tam, kad mokiniai gerai jaustųsi ir deramai vystytųsi.

Mokyklos komitetas

Kuo užsiima mokyklos komitetas?

Visos pagrindinės mokyklos ir gimnazijos bei profesinės mokyklos privalo turėti mokyklos komitetą (norv. „skolemiljøutvalg, SMU“). Mokyklos komitetas dirba tam, kad mokiniai, tėvai, mokykla ir darbuotojai prisidėtų prie mokyklos aplinkos kūrimo. Mokyklos komitetas mokykloje atlieka patariamąją funkciją. Jis negali priimti esminių sprendimų. Mokiniai ir tėvai jame sudarys daugumą.

Kodėl verta dalyvauti mokyklos komiteto veikloje? Kaip galite prisidėti, kad mokyklos kasdienybė būtų geresnė?

Jūs, mokinio tėvai, galite daug ką pakeisti!

Mokyklos komitetas siekia užtikrinti, kad mokiniai ir tėvai kuo aktyviau dalyvautų kasdienėje mokyklos veikloje. Būdamas mokyklos komiteto narys turite galimybę pakeisti savo sūnaus ar dukters dieną mokykloje.

Kokias užduotis atlieka mokyklos komitetas?

Jei esate mokyklos komiteto narys, esate atsakingas ir už mokyklos psichosocialinę aplinką. Jei manote, kad santykiai mokykloje turėtų būti geresni, komitetas turi siūlyti konkrečias priemones. Mokyklos komitetas, be kita ko, privalo:

- domėtis, ar mokykla turi psichosocialinės aplinkos rašytinius planus;
- pasirūpinti, kad tie planai būtų įgyvendinami;

- patarti, kokios priemonės būtų tinkamos ir sąlygotų reikiamus pokyčius.

Taip pat mokyklos komitetas gali pasiūlyti priemones, kurios leistų mokiniams mokykloje jaustis geriau, rodyti iniciatyvą ir tikrinti mokinių bei tėvų apklausų rezultatus, prašyti imtis priemonių, jei, komiteto nuomone, yra pažeidžiamas Švietimo ir mokslo įstatymas ar kitos teisės normos. Pavyzdžiui, komitetas mano, kad mokykla nepakankamai rūpinasi mokyklos mokymosi aplinka arba kad turi būti skubiai imtasi priemonių, nes grupė moksleivių yra įžeidinėjami žodžiais ar veiksmais.

Mokyklos komiteto sudėtis

Mokyklos komitetas sudaromas iš moksleivių atstovų, tėvų komiteto, mokyklos darbuotojų, mokyklos vadovybės atstovų ir savivaldybės atstovų. Moksleiviai ir tėvai sudaro jo daugumą.

Mokyklos komitetas gimnazijose ir profesinėse mokyklose (nor. „videregående“) sudaromas iš moksleivių, mokyklos darbuotojų, mokyklos vadovų ir fiulkės savivaldybės atstovų. Moksleiviai sudaro jo daugumą.

Mokyklos komiteto veiklos gairės

Parengėme mokyklos komiteto nariams gaires, kurias galite atsisiųsti iš www.udir.no/skolemiljoutvalg

ŠALTINIAI

Jei norite sužinoti daugiau apie tai, kokie įstatymai ir kiti teisės aktai yra susiję su mokykla ir psichosocialine mokyklos aplinka, galite ieškoti informacijos čia pateiktose interneto nuorodose. Įstatymus rasite www.lovddata.no

- Švietimo ir mokslo įstatymo 9a skyriuje rasite nuostatas, susijusias su moksleivių mokymosi aplinka.
- Švietimo ir mokslo įstatymo 11 skyriuje rasite nuostatas, susijusias su dalyvavimu mokyklos veikloje.
- Administravimo įstatyme rasite nuostatas, susijusias su jūsų prašymų ir skundų nagrinėjimu.

Taip pat galite apsilankyti www.udir.no/elevenes-skolemiljo. Čia rasite šablonų ir kitokios naudingos informacijos apie mokyklos darbą, susijusį su mokymosi aplinka.

Savo fiulkės valdytojo kontaktus rasite www.fylkesmannen.no

Patarimo ar pamokymo galite kreiptis ir į Tėvų sąjungą (nor. „Foreldreutvalget“) www.fug.no

Schweigaards gate 15 B
Postboks 9359 Grønland
0135 Oslo
Tel. 23 30 12 00
www.utdanningsdirektoratet.no

Norvegijos švietimo ir mokslo direktoratas

Išleista 2011 metų gruodžio mėn.
www.sisteskrilk.no
Iliustravo Jill Moursund